

ВИКОРИСТАННЯ СПОРТИВНОГО
РЕЙТИНГУ В ЯКОСТІ ІНСТРУМЕНТА
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
РОЗВИТКОМ СПОРТУ В УКРАЇНІ

*Приходько Володимир¹, Ахметов Рустам²,
Томенко Олександр³, Табінська Світлана¹*

¹Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

²Житомирський державний університет імені Івана Франка

³Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

DOI: [10.32540/2071-1476-2019-1-053](https://doi.org/10.32540/2071-1476-2019-1-053)

Annotations

Introduction and purpose of the study. The article is devoted to the issue of improving the content of the rating of the Ministry of Youth and Sports of Ukraine to determine the success of the regions, Kyiv and all-Ukrainian federations for the development of Olympic sports. As part of the study, it was important to show the shortcomings of the existing rating, leading to its poor efficiency. **The hypothesis of the study** was a theoretical assumption of the prospects for a significant improvement in state management of sports development in Ukraine by bringing the content of this rating into line with existing international practice of identifying winning teams in the unofficial team competition at the most prestigious international competitions, such as the Olympic Games, World and European Championships. **The purpose** is to analyze the existing rating of the Ministry of Youth and Sports of Ukraine in Olympic sports, to justify proposals for improving both the content and the procedure for using this rating to significantly improve the quality of state administration of sports.

Material and methods: used theoretical research methods, namely the study of literature and documentary materials, abstraction, analysis and synthesis, induction and deduction, idealization and generalization.

Results: the article shows that there are grounds to consider the rating for the development of Olympic sports an important and, under certain conditions, an effective tool for the government management of the sport. However, in the current form, the rating is poorly effective. In order to become an effective means of macro-pedagogical impact, the rating of determining the best for the development of Olympic sports in Ukraine should be guided only by the indicators that determine the places of the participating teams at the Olympic Games, World and European Championships. That is, solely for won gold and other medals in these competitions and not at all on the places from 4 to 12 inclusive. This is exactly how the leaders of sports in the regions, Kyiv and all-Ukrainian federations are oriented should contribute to the creation of a high-quality training system for leading athletes at the local level in order to provide exhaustive conditions for their athletes to be among the winners of the most prestigious international competitions.

Conclusions: the macro-pedagogical tool, which can be an improved ranking of Olympic sports, should send the leaders of sports in the regions and the presidents of the federations to ensure the quality and modern training of athletes for the main four-year competitions, such as the Olympic Games. After all, only medal success at the Olympics and nothing else characterizes the state of development of Olympic sports, only medals take into account when determining the places of countries in the unofficial team event. We need great attention to youth sports, but the successes of youth and juniors should not distract us from the failures in adult sports.

Keywords: macro-pedagogy, public administration tools, Olympic sports, regions, federations, sports organizations.

Анотація

Вступ і мета дослідження. Стаття присвячена питанню вдосконалення змісту рейтингу Міністерства молоді та спорту України для визначення успіхів областей, м. Києва і всеукраїнських федерацій з розвитку олімпійських видів спорту. У межах дослідження було важливо показати вади існуючого рейтингу, що ведуть до його слабкої ефективності. **Гіпотеза дослідження** полягала у теоретичному передбаченні перспективи суттєвого покращення державного управління розвитком спорту в Україні шляхом приведення змісту даного рейтингу у відповідність до існуючої світової практики встановлення команд-переможниць у неофіційному командному заліку на найбільш престижних міжнародних змаганнях, якими є Олімпійські ігри, чемпіонати світу та Європи. **Мета** полягає в тому, щоб проаналізувавши існуючий рейтинг Міністерства молоді та спорту України з олімпійських видів спорту, обґрунтувати пропозиції щодо вдосконалення як змісту, так і порядку використання вказаного рейтингу для суттєвого підвищення якості державного управління спортом.

Матеріал і методи: використані методи теоретичного дослідження, а саме вивчення літератури і документальних матеріалів, абстрагування, аналіз і синтез, індукція та дедукція, ідеалізація та узагальнення.

Результати: у статті показано, що існують підстави вважати рейтинг з розвитку олімпійських видів спорту важливим і, за певних умов, дієвим інструментом державного управління сферою спорту. Однак в існуючому вигляді рейтинг є слабо ефективним. Для того аби стати дієвим засобом макро педагогічного впливу рейтинг визначення кращих з розвитку олімпійських видів спорту в Україні має орієнтуватись лише на показники, за якими визначаються місця команд-учасниць на Олімпійських іграх, чемпіонатах світу і Європи. Тобто, виключно на завойовані золоті та інші медалі у цих змаганнях і аж ніяк не на місця з 4 по 12 включно. Саме так зорієнтовані керівники спорту в областях, м. Києві і у всеукраїнських федераціях мають сприяти створенню якісної системи підготовки провідних спортсменів на місцевому рівні, аби забезпечити вичерпні умови для потрапляння своїх спортсменів до числа призерів найбільш престижних міжнародних змагань.

Висновки: макро педагогічний інструмент, яким має стати вдосконалений рейтинг з олімпійських видів спорту, повинен спрямувати керівників спорту в областях і президентів федерацій на всіляке забезпечення якісної і сучасної підготовки атлетів до головних стартів чотирьох річчя, якими є Олімпійські ігри. Адже лише медальний успіх на Олімпіадах і ніщо інше не характеризує стан розвитку олімпійського спорту, одні тільки медалі враховують, коли визначають місця країн у неофіційному командному заліку. Нам потрібна величезна увага до юнацького спорту, але успіхи юнацтва та юніорів не мають відволікати нас від невдач у спорті дорослих.

Ключові слова: макро педагогіка, інструменти державного управління, олімпійські види спорту, області, федерації, спортивні організації.

Аннотация

Введение и цель исследования. Статья посвящена вопросу совершенствования содержания рейтинга Министерства молодежи и спорта Украины для определения успехов областей, г. Киева и всеукраинских федераций по развитию олимпийских видов спорта. В рамках исследования было важно показать недостатки существующего рейтинга, ведущие к его слабой эффективности. **Гипотеза исследования** заключалась в теоретическом предположении перспективы существенного улучшения государственного управления развитием спорта в Украине путем приведения содержания данного рейтинга в соответствие с существующей мировой практикой установления команд-победительниц в неофициальном командном зачете на наиболее престижных международных соревнованиях, какими являются Олимпийские игры, чемпионаты мира и Европы. **Цель** состоит в том, чтобы, проанализировав существующий рейтинг Министерства молодежи и спорта Украины по олимпийским видам спорта, обосновать предложения по совершенствованию как содержания, так и порядка использования данного рейтинга для существенного повышения качества государственного управления спортом.

Материал и методы: использованы методы теоретического исследования, а именно: изучение литературы и документальных материалов, абстрагирование, анализ и синтез, индукция и дедукция, идеализация и обобщение.

Результаты: в статье показано, что существуют основания считать рейтинг по развитию олимпийских видов спорта важным и, при определенных условиях, действенным инструментом государственного управления сферой спорта. Однако в существующем виде рейтинг является слабо эффективным. Для того, чтобы стать действенным средством макро педагогического воздействия, рейтинг определения лучших по развитию олимпийских видов спорта в Украине должен ориентироваться только на показатели, по которым определяются места команд-участниц на Олимпийских играх, чемпионатах мира и Европы. То есть, – ис-

ключительно на завоеванные золотые и другие медали в этих соревнованиях и отнюдь не на места с 4 по 12 включительно. Именно так сориентированные руководители спорта в областях, г. Киеве и во всеукраинских федерациях должны способствовать созданию качественной системы подготовки ведущих спортсменов на местном уровне, чтобы обеспечить исчерпывающие условия для попадания своих спортсменов в число призеров наиболее престижных международных соревнований.

Выводы: макропедагогический инструмент, которым может стать усовершенствованный рейтинг по олимпийским видам спорта, должен направить руководителей спорта в областях и президентов федераций на всемерное обеспечение качественной и современной подготовки атлетов к главным стартам четырехлетия, какими являются Олимпийские игры. Ведь только медальный успех на Олимпиадах и ничто другое не характеризует состояние развития олимпийского спорта, одни только медали учитывают, когда определяют места стран в неофициальном командном зачете. Нам необходимо огромное внимание к юношескому спорту, но успехи юношества и юниоров не должны отвлекать нас от неудач в спорте взрослых.

Ключевые слова: макропедагогика, инструменты государственного управления, олимпийские виды спорта, области, федерации, спортивные организации.

Вступ. Одна з ключових проблем розвитку різних сфер соціального життя в Україні полягає у відсутності відпрацьованих і задіяних інструментів, якими здійснюється ефективно державне, а, крім того, ще й якісне громадське управління ними. Це у повній мірі відноситься також до фізичної культури і спорту (Алексеев, 2009; Врублевский, 2013; Гладченко, Сидоров, 2010).

Виходячи з потреби підвищення якості державного управління, було обгрунтоване поняття «макропедагогіка» (Приходько, 2014), зверталась увага на використання макропедагогічного підходу у сфері освіти, а також під час реформ у фізичному вихованні (Приходько, 2015; Приходько, Чернігівська, Арзютов, 2015) і спорті (Приходько, Пущина, 2014; Приходько, 2014). Логіка макропедагогіки використовувалась нами при розв'язанні проблеми вдосконалення якості наукових досліджень у фізичній культурі і спорті (Приходько, Томенко, Михайличенко, 2016), при використанні макропедагогічних регуляторів у процесі реформування вітчизняної системи вищої освіти (Приходько, 2014).

Крім обгрунтування поняття «макропедагогіка» і демонстрації існуючих перспектив, які дає його використання, на описано-

му прикладі продемонстровано суттєві можливості застосування макропедагогічних інструментів до назрілої реформи спорту вищих досягнень в умовах сучасної України (Приходько, 2017).

Під реформою спорту маємо на увазі якісні зміни у системі багаторічної підготовки спортсменів, у задіяних пріоритетних формах і методах навчально-тренувального процесу, коли поширюючи накопичені наукові рекомендації, власний позитивний досвід і енергійно залучаючи найбільш прогресивне з напрацьованого за кордоном, спортивні організації України під впливом ефективного управління сферою спорту набуватимуть рис кращих сучасних спортивних організацій світу, будуть успішними і конкурентоспроможними в умовах ринкової економіки (Есентаев, 2016; Казиков, 2004; Платонов с соавт., 2009; Приходько, 2014).

Можливість проведення глибоких реформ спорту «знизу», спираючись на існуючі серйозні можливості областей і міст, здобуті завдяки політиці децентралізації, через систему юридичної підтримки ініціативи фахівців на місцях, видається не тільки можливою, але й продуктивною (Костенко, Карленко, Домашенко, Імас, 2003). Приміром такого макропедагогічного регулювання розви-

тку спорту може стати прийняття запізненого Закону України про спонсорство і меценатство. Він передбачає цільове спрямування, на умовах пільгового оподаткування, частини прибутку господарюючих суб'єктів на підтримку нових, а також вже існуючих спортивних організацій (це особливо ефективно в умовах децентралізації влади, яка у нас відбувається). Зрозуміло, що його важливо доповнити якісною підготовкою менеджерів спорту, здатних діяти в умовах ринкової економіки, що сприятиме створенню мережі спортивних організацій, здатних знаходити кошти для проведення навчально-тренувального процесу на сучасному рівні.

Такі дії з часом призведуть до створення конкурентного, ринкового середовища організацій спорту на місцях, до очевидного ранжирування на «кращих» і «гірших». Але ніяким іншим способом не позбутися десятків непродуктивних і депресивних шкіл, які тяжкими гирями нависли на місцевих бюджетах. Адже спортсмени та їхні батьки вже чітко розуміють, що на ринку спортивних послуг перевагу треба віддавати існуючим брендам, які мають достатні можливості, аби гарантувати юному спортсмену гарні умови сповна розкрити свій талант.

До числа важливих макропедагогічних інструментів повинен увійти новий, якісно розроблений рейтинг областей і федерацій з олімпійських видів спорту, який потрібно застосовувати набагато ефективніше.

Гіпотеза дослідження полягає у теоретичному передбаченні перспективи суттєвого покращення державного управління розвитком спорту в Україні шляхом приведення змісту рейтингу визначення успіхів з розвитку олімпійських видів спорту серед областей і всеукраїнських федерацій у відповідність до існуючої світової практики встановлення команд-переможниць у неофіційному командному заліку на найбільш престижних міжнародних змаганнях, якими є Олімпійські ігри, чемпіонати світу та Європи.

Мета дослідження полягає в тому, щоб проаналізувавши існуючий рейтинг Міністерства молоді та спорту України з олімпійських видів спорту, обґрунтувати пропозиції щодо вдосконалення як змісту, так і порядку використання вказаного рейтингу для суттєвого підвищення якості державного управління спортом.

Матеріал і методи. У роботі використані методи теоретичного дослідження, а саме вивчення літератури і документальних матеріалів, абстрагування, аналіз і синтез, індукція та дедукція, ідеалізація та узагальнення.

Організація дослідження. Дослідження проведене як теоретична робота і спирається на використання дослідницької літератури, службових документів, воно присвячене аналізу і вдосконаленню існуючої практики розрахунку Міністерством молоді та спорту України щорічного рейтингу успіхів з розвитку олімпійських видів спорту серед областей, м. Києва та всеукраїнських федерацій з видів спорту впродовж олімпійського циклу.

Результати дослідження. Насамперед, звернемось до умов

Таблиця 1
Визначення рейтингу з олімпійських видів спорту в Україні

За- йняте місце	Олімпій- ські ігри	Європей- ські ігри	Юнацькі Олім- пійські ігри	Чемпіонати			Чемпіонати серед молоді та юніорів			Чемпіонати се- ред юнаків			Кубки (дорослі, фінал)				
				світу	Європи	України	світу	Європи	України	світу	Європи	України	світу	Європи	України		
1	5000	2500	750	2000	1000	100	1000	500	500	50	500	250	250	25	1000	500	50
2	4000	2000	600	1600	800	80	800	400	400	40	400	200	200	20	800	400	40
3	3500	1750	500	1300	700	70	650	325	325	35	325	165	165	18	700	350	35
4	3000	1500	375	1000	600	60	500	250	250	25	250	125	125	13	600	300	30
5	2500	1250	300	800	500	50	400	200	200	20	200	100	100	10	500	250	25
6	2000	1000	250	700	400	40	350	175	175	18	175	85	85	9	400	200	20
7	1500	750	225	600	300	30	300	150	150	15	150	75	75	8	300	150	15
8	1000	500	200	500	250	25	250	125	125	13	125	65	65	7	200	100	10
9	800	400	150	400	200	20	200	100	100	10	100	50	50	5	150	75	8
10	600	300	100	300	150	15	150	75	75	8	75	35	35	4	100	50	5
11	400	200	75	200	100	10	100	50	50	5	50	25	25	3	50	25	3
12	200	100	50	100	50	5	50	25	25	3	25	15	15	2	25	10	2

Методика розрахунку рейтингу ТОП-200 Україна

Критерії	№	Індикатори	Вагові коефіцієнти
Якість науково-педагогічного потенціалу (0-50%)	1	Кількість штатних співробітників, обраних академіками НАН України	27,5
	2	Кількість штатних співробітників, обраних член-кореспондентами НАН України	13,5
	3	Кількість професорів серед штатних співробітників ЗВО	3,5
	4	Кількість доцентів серед штатних співробітників ЗВО	0,6
	5	Кількість докторів наук серед штатних співробітників ЗВО	2,5
	6	Кількість кандидатів наук серед штатних співробітників ЗВО	0,5
	7	Кількість штатних співробітників, нагороджених Державною премією в галузі науки і техніки або Державною премією імені Шевченка	1,9
Якість навчання (0-30%)	8	Кількість студентів, переможців і призерів міжнародних олімпіад (конкурсів)	7,5
	9	Кількість студентів, переможців і призерів загальноукраїнських олімпіад (конкурсів)	1,5
	10	Співвідношення кількості магістрів до кількості бакалаврів	7,0
	11	Масштаб ЗВО	14,0
Міжнародне визнання (0-20%)	12	Кількість іноземних студентів	1,0
	13	Членство закладу вищої освіти у Європейській асоціації університетів	7,0
	14	Членство закладу вищої освіти у Великій хартії університетів	6,0
	15	Членство закладу вищої освіти у Євразійській асоціації університетів	3,0
	16	Членство закладу вищої освіти в мережі університетів країн Чорноморського регіону	3,0

визначення кращих, – за нині діючим рейтингом. Хоча щорічно ці умови дещо уточнюються, за своєю суттю ця процедура полягає у нижчезазначеному (2013).

Рейтинг визначається за найбільшою кількістю балів, що нараховані за результатами виступу спортсменів у спортивних змаганнях, згідно з таблицею визначення рейтингу з олімпійських видів спорту в Україні (табл. 1).

І хоча головною у розрахунку рейтингу є сама ця таблиця, зупинимось на деяких її аспектах. Так, у групових і командних номерах програми та командних ігрових видах бали за місце нараховуються кожному спортсмену.

У видах спорту, де не проводяться фінальні змагання Кубків

світу і Європи серед дорослих, а також немає підрахунку загального заліку за підсумками етапів, враховується кращий результат спортсмена на одному зі змагань Кубка світу та/або Кубка Європи.

У тенісі кращий спортивний результат, показаний на одному зі змагань «Великий шолом» серед дорослих протягом поточного року, прирівнюється до спортивного результату на чемпіонаті світу; участь українських спортсменів у матчах плей-оф світової групи і світовій групі на змаганнях Кубка Девіса (чоловіки) та у матчах плей-оф світової групи і у світових групах на змаганнях Кубка федерацій (жінки) прирівнюється до спортивного результату – 1 місце на чемпіо-

наті Європи; участь українських спортсменів у 2 раунді групи І Європейсько-Африканської зони на змаганнях Кубка Девіса (чоловіки) та у матчах плей-оф групи І Європейсько-Африканської зони на змаганнях Кубка федерацій (жінки) прирівнюється до спортивного результату – 5 місце на чемпіонаті Європи; кращий спортивний результат, показаний на одному із змагань «Великий шолом» серед юніорів протягом поточного року прирівнюється до спортивного результату на чемпіонаті світу серед молоді.

В індивідуальних зимових олімпійських видах спорту кращий спортивний результат прирівнюється до:

- чемпіонату Європи – пока-

Таблиця 3

Методика розрахунку рейтингу ARWU інституту вищої освіти Шанхайського університету

Критерії	№	Індикатори	Вагові коефіцієнти
Якість освіти	1	Число випускників – лауреатів Нобелівської або Філдсівської премії	10%
Кваліфікація викладачів	2	Число випускників – лауреатів Нобелівської або Філдсівської премії	20%
	3	Число найбільш цитованих дослідників у будь-яких предметних областях	20%
Досягнення в сфері наукових досліджень	4	Число статей, опублікованих в журналах Nature і Science	20%
	5	Число статей, проіндексованих в Science Citation Index - Expanded і Social Sciences Citation Index (N&S*)	20%
Продуктивність на душу населення	6	Сукупна продуктивність попередніх показників на душу населення	10%

заний на одному з етапів розіграшу Кубка світу в гірськолижному спорті, лижних гонках, лижному двоеборстві, стрибках на лижах з трампліна, сноубордингу, фрістайлі;

- чемпіонату Європи серед молоді або найближчої до дорослих спортсменів вікової групи – показаний на одному з етапів розіграшу Кубка Європи (Континентального Кубка) у гірськолижному спорті, ковзанярському спорті, лижних гонках, лижному двоеборстві, стрибках на лижах з трампліна, сноубордингу, фрістайлі, шорт-треку та на одному з етапів серії Гран-Прі серед юніорів у фігурному катанні.

Рейтинг дитячо-юнацьких спортивних шкіл визначається серед:

- комплексних дитячо-юнацьких спортивних шкіл, дитячо-юнацьких спортивних шкіл з видів спорту;

- спеціалізованих дитячо-юнацьких спортивних шкіл олімпійського резерву.

Структурні підрозділи з фізичної культури і спорту обласних і Київської міської державних адміністрацій надсилають підсумкові інформаційні матеріали рейтингу кращих спеціалізованих дитячо-юнацьких спортивних шкіл олімпійського резерву та

п'яти кращих комплексних дитячо-юнацьких спортивних шкіл, дитячо-юнацьких спортивних шкіл з видів спорту до Міністерства молоді та спорту України.

Результати роботи відділень дитячо-юнацьких спортивних шкіл з неолімпійських видів спорту для підрахунку рейтингу не враховуються.

У неолімпійських номерах програми олімпійських видів спорту та спортивних змагань, що проводяться в умовах, які не відповідають регламенту проведення Олімпійських ігор (з легкої атлетики і стрільби з лука в закритих приміщеннях, з плавання у 25-метровому басейні, з перегонів на лижеролерах тощо), бали нараховуються з коефіцієнтом 0,5.

Бали з коефіцієнтом 0,5 нараховуються:

- областям і містам Києву – за результати виступів на чемпіонатах світу та Європи протягом двох років спортсменів-вихованців цих адміністративно-територіальних одиниць (у разі переходу до іншої адміністративно-територіальної одиниці);

- дитячо-юнацьким спортивним школам – за результати виступів вихованців цих спортивних шкіл протягом двох років з дня їх направлення для підвищення рівня спортивної майстерності

до спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю, шкіл вищої спортивної майстерності, центрів олімпійської підготовки і команд з ігрових видів спорту, які беруть участь у чемпіонатах України вищих ліг;

- школам вищої спортивної майстерності – за результати виступів спортсменів-учнів змінного складу;

- спеціалізованим навчальним закладам спортивного профілю – за результати виступів учнів (студентів) додаткового контингенту.

У разі однакової кількості балів рейтинг визначається за кращими результатами спортсменів на Олімпійських іграх, чемпіонатах світу і Європи.

Ми виклали методичку рейтингу, аби не отримати зауваження щодо його поверхневої презентації. По-друге, щоб у якості прикладу порівняти вітчизняний і ті, що застосовують у міжнародній практиці, рейтинги визначення кращих університетів. Адже це теж макропедагогічний інструмент, що має виконувати стимулюючу роль, подібну до рейтингу у спорті. Отож, показ невідповідності вітчизняного рейтингу існуючим міжнародним рейтингам покаже його слабку дієвість, дозволить поміркувати над тим, яким повинен бути рейтинг у спорті.

Методика розрахунку рейтингу The World University Rankings

Індикатори	Вагові коефіцієнти
Академічна репутація університету, включаючи наукову діяльність і якість освіти (дані глобального експертного опитування представників міжнародного академічного співтовариства)	15,0%
Наукова репутація університету у відповідних областях (дані глобального експертного опитування представників міжнародного академічного співтовариства)	19,5%
Загальне цитування наукових публікацій, унормоване відносно різних областей досліджень (дані аналізу 12 тисяч наукових журналів за п'ятирічний період)	29,5%
Відношення виданих наукових статей до кількості професорсько-викладацького складу (дані аналізу 12 тисяч наукових журналів за п'ятирічний період)	4,5%
Обсяг фінансування дослідницької діяльності університету по відношенню до кількості професорсько-викладацького складу (показник нормалізується за паритетом купівельної спроможності, виходячи з економіки конкретної країни)	5,25%
Обсяг фінансування сторонніми компаніями дослідницької діяльності університету по відношенню до чисельності професорсько-викладацького складу	5,5%
Відношення державного фінансування дослідницької діяльності до загального дослідницького бюджету університету	0,75%
Відношення професорсько-викладацького складу до кількості студентів	4,5%
Відношення числа іноземних представників професорсько-викладацького складу до чисельності місцевих колег	3,0%
Відношення числа іноземних студентів до загальної кількості студентів	2,0%
Відношення захищених дисертацій (Ph.D) до чисельності викладацького складу	6,0%
Відношення захищених дисертацій (Ph.D) до чисельності студентів магістратури	2,25%
Середній розмір винагороди представника викладацького складу (показник нормалізується за паритетом купівельної спроможності, виходячи з економіки конкретної країни)	2,25%

Спочатку подаємо вітчизняний рейтинг ТОП-200 Україна (табл. 2), а потім порівнюємо його з критеріями та індикаторами, які використовують у найбільш авторитетних, з цілої низки існуючих, подібних міжнародних рейтингах (табл. 3 і 4).

У табл. 3 подані критерії та індикатори, які використовують у історично першому з найбільш престижних рейтингів, започаткованому інститутом вищої освіти Шанхайського університету, який веде свою історію з 2003 р. Організатори оцінювання, відповідно до цього рейтингу, щорічно визначають 500 кращих університетів світу. Зауважимо, – за всі роки його існування жоден український університет не входив до числа 500 кращих у світі; як, до речі, і до наступного міжнародного рейтингу, що ми розглянемо. Наступний рейтинг кращих

університетів світу (THE World University Rankings) відображає результати щорічного глобального дослідження кращих вищих навчальних закладів світового значення. Він розрахований за цілком відмінною від попередньої методикою, створеною британським виданням Times Higher Education (THE) за участю інформаційної групи Thomson Reuters.

Але обидва ці рейтинги об'єднують те, що до уваги беруться міжнародно визнані критерії і показники розвитку.

Відомі і використовуються також ряд інших, суттєво менш престижних рейтингів університетів світу, в яких представлені також і заклади вищої освіти України. Але цей другий (THE) вважається, поряд з рейтингом ARWU, найбільш впливовим серед глобальних рейтингів університетів, він визначає 200 кращих вишів у

світі.

Порівняння змісту вітчизняного рейтингу ТОП-200 Україна з найбільш шанованими міжнародними рейтингами не потребує окремого коментування. Очевидно, що орієнтація ректорів і педагогічних колективів на індикатори вітчизняного рейтингу, по-перше, не сприяє їх поступу вперед. По-друге, законсервованій у такий спосіб посередній стан справ у наших вишах буде тривати доти, доки Міністерство освіти і науки України, а разом з ним і заклади вищої освіти України, не візьмуть за орієнтир саме високі вимоги міжнародних рейтингів.

Зазначене у повній мірі стосується, також, змісту та спрямованості рейтингу як інструменту державного управління розвитком олімпійського спорту. У тому вигляді, якій він має, ним, дійсно, можна розподілити місця між об-

ластями, федераціями і спортивними школами. Але він не стимулює їх до завоювання найвищих вершин.

Отже, існуючий рейтинг не виконує у повній мірі роль важливого інструменту державного управління розвитком олімпійських видів спорту в Україні. Згідно з логікою макропедагогічного підходу, який ми застосовуємо у нашому дослідженні, наявність спрямованого на досягнення максимальних вершин рейтингу має задавати найбільш вагомий, загальноприйнятий у світі спорту орієнтир спортивного успіху, якими є медалі, завойовані на Олімпіадах, і стимулювати процеси створення в областях сучасної системи підготовки майбутніх олімпійців.

Щодо рейтингу спортивних організацій з розвитку олімпійських видів спорту, потрібно зазначити також наступне. У його нинішньому вигляді, навіть якщо до нього вносяться окремі правки, він в цілому хибно орієнтує учасників, коли за успіх вважається потрапляння до перших 12-ти. Натомість оцінка має даватись за найвищі (медальні) здобутки у найбільш представницьких змаганнях упродовж літнього і зимового олімпійських циклів.

Звертаємо увагу на очевидне: назва «олімпійські види» означає, що за показник розвитку в рік Олімпіади потрібно брати не місця серед перших дванадцяти, але медальні успіхи спортсменів (представників областей і міста Києва, а також відповідних національних федерацій) за підсумками літніх і зимових Олімпійських ігор.

Очевидно також, що шлях до успіху на Олімпіаді проходить через виступи спортсменів на чемпіонатах Європи, чемпіонатах і кубках світу, які передують цьому найбільш представницькому спортивному форуму. Саме вказані і ніякі інші показники для визначення рейтингу – у рік Олімпійських ігор лише за медальними успіхами на Олімпіадах, а в інші роки в олім-

пійському циклі – медалі чемпіонатів Європи, чемпіонатів і кубків світу, не потрібно враховувати для оцінки успіхів з розвитку олімпійських видів областей, м. Києва і федерацій.

Пояснимо наше твердження у такий спосіб. На літній Олімпіаді у Ріо-де-Жанейро (2016) 206 представників від усіх областей і м. Києва, які потрапили до збірної України, спромоглися завоювати аж 2 золоті нагороди (тоді як збірні таких невеликих країн, якими є Угорщина і Хорватія відповідно 8 і 5 золотих). Але у той же час жоден із 21 учасника з Донецької області, а це багато – таким часто буває склад країн на Олімпіаді, не зміг завоювати медалі, це ж стосується всіх 8 спортсменів з Херсонщини, усіх 6 атлетів з Кропивницького і т. д.

На зимовій Олімпіаді у Пхенчхану-2018 в Україні лише 1 золота медаль. Натомість у Нідерландів і Білорусі, котрі як і Україна відправили на Ігри по 33 атлети, 8 золотих (усього 20), а також 2 золоті і 1 срібна нагорода відповідно. В Україні, яка суттєво міцніша цих країн за людським потенціалом, насамперед, за можливістю пошуку на місцях спортивних талантів і залучення окрім тренерів також усіх інших потрібних фахівців для забезпечення сучасної підготовки спортсменів, виключно медальні показники і варто брати до уваги.

Крім того, В. Платонов та І. Большакова чітко показали шкідливість форсування підготовки спортсменів у ряді розглянутих ними видів спорту, через прагнення здобути перевагу над суперниками під час виступів на Юнацьких Олімпійських іграх (Платонов, Большакова, 2013). З урахуванням пріоритетності олімпійських нагород, нас мають цікавити не передчасні успіхи наших юних спортсменів, але виключно те, щоб відповідно до дотримання напрацювань теорії спорту щодо успішної підготовки

в різних видах, юні таланти України відбулись як майстри у спорті дорослих.

Очевидно, для спортивних шкіл вказані показники (медалі на Олімпіадах, чемпіонатах світу і Європи) не цілком прийнятні, тож, вони і далі змагатимуться за окремим рейтингом, що враховує змагання серед юнаків, юніорів і молоді. Можна навіть погодитись з тим, що для них буде прийнятним нині існуючий рейтинг.

Отже, описаний інструмент макропедагогічного регулювання розвитком спортом є кардинальною інновацією і започаткувати його можливо з нового олімпійського циклу, а саме – у період 2021-2024 рр. Але вже зараз необхідно повідомити керівникам спорту в областях і президентам федерацій про цю новацію. А вже за цей час шляхом робочих нарад за їхньої участі, підготовки і розсилання уточненого порядку визначення рейтингу тощо, фахівці у центрі і на місцях зрозуміють сутність такого інструменту і мають відповідно зреагувати діями.

Зрозуміло, що окремо взятий, уточнений рейтинг не підніме український спорт, одного цього замало. Потрібні інші невідкладні і сильні дії зі створення сучасної системи підготовки спортсменів. Але на прикладі залучення уваги керівників спорту всіх рівнів до змісту уточненого рейтингу показано, як запрацює цей макропедагогічний інструмент у справі суттєвого сприяння розвитку олімпійських видів спорту в Україні.

Обговорення результатів.

Дослідження, по-перше, дозволяє вважати рейтинг з розвитку олімпійських видів спорту важливим і, за певних умов, дієвим інструментом державного управління сферою спорту.

По-друге, в існуючому стані (вигляді) рейтинг визначення кращих, насправді, є малоефективним. Наведені для порівняння вітчизняний рейтинг закладів

вищої освіти ТОП-200 Україна, а також рейтинги ARWU інституту вищої освіти Шанхайського університету і The World University Rankings демонструють, що в системі вищої освіти України нині обрані показники, які суттєво відмінні від пріоритетів цих найбільш авторитетних міжнародних рейтингів. Безумовно, за рейтингом ТОП-200 Україна можна визначати порядок розташування вітчизняних ЗВО. Але при цьому варто пам'ятати, що жоден з наших вишів ніколи не потрапляв до 500 кращих у світі, які визначаються рейтингом ARWU, і до 200 кращих за версією рейтингу The World University Rankings.

По-третє, для того, аби стати дієвим засобом макро педагогічного впливу рейтинг визначення кращих у царині розвитку олімпійських видів спорту в Україні має, як і у випадку вищої школи, орієнтуватись лише на показники, за якими визначаються місця команд-учасниць на Олімпійських іграх, чемпіонатах світу і Європи. Тобто, виключно на завоювані золоті та інші медалі у цих змаганнях і аж ніяк не на місця з 4 по 12 включно.

По-четверте, саме так зорієнтовані керівники спорту в областях, м. Києві та у всеукраїнських федераціях мають сприяти створенню якісної системи підготовки провідних спортсменів на місцевому рівні, аби забезпечити

вичерпні умови для потрапляння спортсменів до числа призерів найбільш престижних міжнародних змагань.

Висновки

1. В наш час з достатньою глибиною вже розкрита сутність, значення та інструменти макро педагогічного впливу на розвиток масової фізичної культури і спорту вищих досягнень, який повинне застосовувати наше профільне міністерство для здійснення ефективного державного управління цими сферами.

2. Рейтинг з олімпійських видів спорту, що існує, не задає мобілізуючих орієнтирів для областей, м. Києва і федерацій. Причому, здобувши значну кількість очок за виступи юних талантів, область буде гідно представлена у підсумковому щорічному рейтингу, але може взагалі не готувати фаворитів Олімпійських ігор.

3. Макро педагогічний інструмент, яким повинен стати вдосконалений рейтинг з олімпійських видів спорту, має спрямувати керівників спорту в областях і президентів федерацій на всіляке забезпечення якісної і сучасної підготовки атлетів до головних стартів чотирьох річчя, якими є Олімпійські ігри. Адже лише медальний успіх на Олімпіадах і ніщо інше не характеризує стан розвитку олімпійського спорту, одні тільки медалі враховують, коли визначають місця країн у неофіційному командному залі-

ку. Нам потрібна величезна увага до юнацького спорту, але успіхи юнацтва та юніорів не мають відволікати нас від невдач у спорті дорослих.

4. Порівняння рейтингів національного (ТОП-200), а також міжнародних у царині вищої освіти, було використане як дослідницький прийом. Адже і в діяльності університетів, і в олімпійському спорті Україні не вдасться досягти стабільного світового рівня, беручи за орієнтир неякісні, напевно дезорієнтуючі індикатори.

Основні моменти. У дослідженні запропоновані якісні зміни до існуючого рейтингу визначення кращих областей і всеукраїнських федерацій у царині розвитку олімпійських видів спорту. Доведено, що подальше збереження існуючого змісту рейтингу буде лише гальмувати розвиток олімпійського спорту в Україні.

Вдячності. Колектив авторів дослідження висловлює вдячність керівництву Міністерства молоді та спорту України за надані службові документи щодо визначення рейтингу з розвитку олімпійських видів спорту.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність будь-якого конфлікту інтересів.

Перспектива подальших досліджень. Розробка макро педагогічних інструментів, що стимулюють розвиток не олімпійських видів спорту.

Література

1. Алексеев В.Н. Система управления процессом развития российского футбола в современных условиях : автореф. дис. ...д-ра. пед. наук : 13.00.04. Майкоп, 2009. 40 с.
2. Венгрия в Рио-де-Жанейро 2016. URL : <http://olympdeka.ru/olymp /rio2016 /country/hun.html.pdf>. [звернення 16.08.2018].
3. Врублевский Е.П. Организационные аспекты подготовки спортсменов высокой квалификации. Состояние, опыт и перспективы развития физкультурного движения Якутии. Якутск, 2013. С. 39-44.

References

1. Alekseev V.N. The management system of the development of Russian football in modern conditions: author. dis. ... dr. ped. sciences: 13.00.04. Maykop, 2009. 40 p.
2. Hungary in Rio de Janeiro 2016. URL: <http://olympdeka.ru/olymp /rio2016 /country/hun.html.pdf>.
3. Vrublevsky E.P. Organizational aspects of training highly qualified athletes. The state, experience and prospects for the development of the physical culture movement of Yakutia. Yakutsk, 2013. P. 39-44.
4. Gladchenko T.N., Sydorov O.I. Project management in sports. URL : http://portal_soc_gum_znpd-

4. Гладченко Т.Н., Сидоров О.И. Управление проектами в спорте. URL : http://portal_soc_gum_znpdduu_Tn_2010_158_04.pdf. [звернення 6.03.2012].
5. Децентралізація. URL : [https://uk.wikipedia.org/wiki/ Децентралізація/.pdf](https://uk.wikipedia.org/wiki/Децентралізація/.pdf). [звернення 21.07.2018].
6. Есентаев Т.К. Развитие системы подготовки спортсменов высшей квалификации. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. Харків, 2016. № 2. С. 4-10.
7. Казиков И.Б. Система подготовки российских спортсменов к Играм Олимпиад в современных условиях развития спорта : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Москва, 2004. 339 с.
8. Костенко М.П., Карленко В.П., Домашенко А.В., Імас С.В. Законодавче та нормативно-правове забезпечення розвитку спорту вищих досягнень в Україні. Актуальні проблеми фізичної культури і спорту. Київ, 2003. № 1. С. 12-19.
9. Міжнародно-правові акти у сфері спорту (до Євро-2012) / заг. ред. В.М. Литвина. Київ, 2011. 600 с.
10. Олимпийский спорт : в 2 т. В.Н. Платонов, С.Н. Бубка, М.М. Булатова и др./ под общ. ред. В.Н. Платонова. Киев, 2009. . Т. 2. 696 с.
11. Платонов В., Большакова И. Форсирование многолетней подготовки спортсменов и Юношеские Олимпийские игры. Наука в олимпийском спорте. Киев, 2013. № 2. С. 37-42.
12. Приходько В.В. Макропедагогика: важность макропедагогических регуляторов для современной Украины. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Чернігів, 2014. Вип. 117. Серія «Педагогічні науки». С.82-85.
13. Приходько В.В. Направление, содержание и принципы реформы спорта высших достижений в Украине. Спортивний вісник Придніпров'я. 2017. № 1. С. 308-313.
14. Приходько В.В. Обґрунтування трансформації вузівського «Фізичного виховання» як невід'ємної частини реформи національної вищої школи. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Київ, 2015. Серія 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (Фізична культура і спорт)». Вип. 3 К 1 (56) 15. С. 303- 307.
15. Приходько В., Пущина И. Макропедагогика как механизм регулирования развития спорта в новых организационно-управленческих условиях. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини: досвід і сучасні технології : Матер. Всеукраїнської наук-практ. конф., м. Запоріжжя, 2-4 жовтня 2014 р. Запоріжжя, 2014. С.17-24.
16. Приходько В.В. Роль макропедагогика в создании концепции реформы спорта в условиях duu_Tn_2010_158_04.pdf.
5. Decentralization. URL : [https://uk.wikipedia.org/wiki/ Децентралізація/.pdf](https://uk.wikipedia.org/wiki/Децентралізація/.pdf).
6. Esentaev T.K. Development of the system of training highly qualified athletes. Pedagogy, psychology and medical-biological problems and physical training and sport. Kharkiv, 2016. № 2. P. 4-10.
7. Kazikov I.B. The system of training Russian athletes for the Olympics Games in modern conditions of sports development: dis. ... dr. ped. sciences: 13.00.04. Moscow, 2004. 339 p.
8. Kostenko M.P., Karlenko V.P., Domashenko AV., Imas E.V. Legislative and regulatory support for the development of sport of higher achievements in Ukraine. Actual problems of physical culture and sports. Kyiv, 2003. No. 1. P. 12-19.
9. International legal acts in the field of sports (for Euro 2012) / soc. edit V.M. Lytvyn. Kiev, 2011. 600 p.
10. Olympic sports: in 2 tons. V.N. Platonov, S.N. Bubka, M.M. Bulatova, etc. / under total. ed. V.N. Platonov. Kiev, 2009.. Vol. 2. 696 p.
11. Platonov V., Bolshakova I. Platonov V., Bolshakova I. Forcing the long-term training of athletes and the Youth Olympic Games. Science in the Olympic sport. Kiev, 2013. No. 2. P. 37-42.
12. Prichodko V.V. Macropedagogics: the importance of macro-pedagogical regulators for modern Ukraine. Bulletin of Chernigivsky National Pedagogical University. Chernigiv, 2014. Vip. 117. Seriya «Pedagogical sciences». Pp. 82-85.
13. Prichodko V.V. The direction, content and principles of the reform of the highest achievements of sport in Ukraine. Sports Bulletin Pridniprovy'a. 2017. No. 1. P. 308-313.
14. Prichodko V.V. Substantiation of the transformation of the «Physical Education» of the university as an integral part of the reform of the national higher education. Scientific journal of the National Pedagogical University named after M.P. Dragomanov. Kyiv, 2015. Series 15. «Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture (Physical Culture and Sport)». Whip 3 K 1 (56) 15. P. 303-307.
15. Prichodko V., Puschina I. Macropedagogics as a mechanism for regulating the development of sport in new organizational and managerial conditions. Physical training, sports and people: up to date technologies: Mater. Ukrainian National Science Practical Conf., metro Zaporizhzhya, 2-4 Zhovtnya 2014 p. Zaporizhzhya, 2014. P. 17-24.
16. Prichodko V.V. The role of macro-pedagogy in creating the concept of sports reform in the conditions of modern Ukraine. Sports Bulletin Pridniprovy'a. 2014. No. 1. P. 179-181.
17. Prichodko V.V. The role of macro-pedagogy in the modern world of sports. Adaptation opportunities

- ях современной Украины. Спортивний вісник Придніпров'я. 2014. № 1. С. 179-181.
17. Приходько В.В. Роль макропедагогтики в современном мире спорта. Адаптационные возможности детей и молодежи : Матер. X междунаучно-практ. конф. Одесса, 16 сентября 2014 г. Одесса, 2014. Часть 2. С. 195-200.
 18. Приходько В.В. Тези до стратегії реформи національної вищої школи. Буття філософії: здобутки минулого та виклики сучасності : матеріали Всеукраїнської наук. конф., м. Дніпропетровськ, 27-28 листопада 2014 р. Дніпропетровськ, 2014. С. 18-19.
 19. Приходько В.В., Томенко О.А., Михайличенко О.В. Удосконалення організації та змісту наукових досліджень з фізичної культури і спорту в Україні як важлива передумова їх реформування. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Наук. журнал. Суми, 2016. № 3 (57). С. 419-429.
 20. Приходько В., Чернігівська С., Арзютов Г. Стан та перспективи реформування системи фізичного виховання у вищій школі України. Науковий часопис пед. ун-ту імені М.П. Драгоманова. Київ, 2015. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізич. культури (Фізична культура і спорт). Вип. 12 (67) 15. С. 96-105.
 21. Про затвердження Положення про рейтинг з олімпійських видів спорту : наказ Міністерства молоді та спорту України, № 667 від 21.10.2013.
 22. Рейтинг лучших университетов мира по версии Times Higher Education. URL : <https://gtmarket.ru/ratings/the-world-university-rankings/info.pdf>. [звернення 12.08.2018].
 23. Університетські рейтинги «ТОП-200 Україна». URL : <http://www.euroosvita.net/index.php/?category=28&id=348.pdf>. [звернення 12.08.2018].
 24. Academic ranking of world universities. URL : <http://www.shanghairanking.com/ru/ARWU-Methodology-2014.html.pdf>. [звернення 12.08.2018].
- of children and youth: Mater. X International scientific and practical conf. Odessa, September 16, 2014 Odessa, 2014. Part 2. P. 195-200.
18. Prichodko V.V. Abstracts for the strategy of reforming the national higher education. Genesis of philosophy: achievements of the past and challenges of the present: materials of All-Ukrainian sciences. Conf., Dnipropetrovsk, November 27-28, 2014 Dnipropetrovsk, 2014. Pp. 18-19.
 19. Prichodko V.V., Tomenko O.A., Michaylichenro O.V. Improving the organization and content of scientific research on physical culture and sport in Ukraine as an important prerequisite for their reform. Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies. Science magazine. Sumy, 2016. No. 3 (57). Pp. 419-429.
 20. Prichodko V., Chernigivska S., Arzutov G. The state and prospects of reforming the system of physical education in the high school of Ukraine. Scientific journal of ped. named after M. Dragomanov. Kyiv, 2015. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physics. culture (Physical Culture and Sports). Whip 12 (67) 15. P. 96-105.
 21. On approval of the Regulations on the rating of Olympic sports: the order of the Ministry of Youth and Sport of Ukraine, No. 667 dated 21.10.2013.
 22. Ranking of the best universities in the world according to the version Times Higher Education. URL : <https://gtmarket.ru/ratings/the-world-university-rankings/info.pdf>.
 23. University ratings «TOP-200 Ukraine». URL : <http://www.euroosvita.net/index.php/?category=28&id=348.pdf>.
 24. Academic ranking of world universities. URL : <http://www.shanghairanking.com/ru/ARWU-Methodology-2014.html.pdf>.

Приходько Володимир

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги 10, 49094, Україна
e-mail: ops_infiz@ukr.net, тел. +38(097)2430057

Ахметов Рустам

Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40, Україна
e-mail: kuttam2010@ Rambler.ru, тел. +38(096)3519406

Томенко Олександр

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
м. Суми, вул. Роменська, 87, Україна
e-mail: rehabsc.tt@gmail.com, тел. +38(050)0744530

Табінська Світлана

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги 10, 49094, Україна
e-mail: ops_infiz@ukr.net, тел. +38(098)4095983